

MİNA RƏŞİD

QAR YAĞIR ÜRƏYİMƏ...

(*Əsə*)

Atam şəhid oldu

...1992-ci ilin martında Ağdam şəhərinə atılan mərmilərin qəlpələri atamı yaraladı. Həmin vaxt yaşadığımız Qiyaslı kəndi də od içində idi. Belə dəhşətli bir vəziyyətdə birdən həyat qapısı açıldı və atam al-qan içində içəri keçdi. Tək, köməksiz - çünki onda hər kəs özünün, ailəsinin hayında idi. Nə xəstəxana işləyirdi, nə də yaralıni harasa aparmağa bir maşın tapılırdı. Evin üç oğlu isə cəbhədə idi.

Böyük qardaşım Ədalət könüllü özünümdəfi dəstəsinin tərkibində, ortancıl qardaşım Nəsim polis bölməsi ilə döyüşlərdə idi. Kiçik qardaşım Talib də hərbi xidmətə - ön cəbhəyə yollanmışdı. Nəsim kənddə ilk yaralanarlardan biri oldu və sağaltı yenidən cəbhəyə döndü. Talib Ağdam işğal olan ili -1993-cü ildə ağır yaralandı və ikinci qrup müharibə əlili oldu. Böyük qardaşım isə, "atəşkəs" elan olunduqdan sonra rəhmətə getdi.

...Bacılarımla birgə heç vaxt övlad yaddaşından silinməyən bir faciəni yaşadığı anda. Anam, bacılarımla ha çalışırdılar, atamın yarısından axan qanı saxlaya bilmirdilər. Ara sakitləşdikdən sonra atamı Gəncə xəstəxanasına çatdırdılar. Anam da onun yanında qaldı. Biz böyük bacımla Sabirabada, uzaq qohumların yanına getdik. Atam elə möhkəm və sağlam adam idi ki, inanmırdıq bu yaralardan dünyasını dəyişsin. Düz bir ay müalicə olundu, bir də

fə ani hərəkətdən yarasının tikişi söküldü və bir daha bitişmədi...

Bir qohum bizi evimizə aparmağa gəldi, dedi ki, atanız evə gəlib, sizi gözləyir. Amma ürəyimə dammışdı, yuxuda da görmüşdüm həqiqəti... Yolda fikirdən ürəyim sıxıldı, evimizə çatanda darvazamızı taybatay açıq gördüm...

*...Ruhunun gözlərində də
Bilirəm, yenə göyçayam.
Sən qərib, ellər didərgin,
Mən don vurmmuş göyçicəyəm...*

Atam öz yurdunda torpağa tapşırıldı, bir il sonra isə eli-obası qaçqın düşdü...

Xanəndə oğlu ilə birlikdə şəhid oldu

Bir dinləyici kimi mənim üçün səsi, avazı xüsusi çalarda, bənzərsiz olan xanəndə Şahmalı Kürdoğlu ilə qonşu idik. Hərdən gözəl zümzüməsini eşidərdik. Onun səsi adamı valeh edirdi. Bir gün güclü mərmi səsinəndən hamımız təşvişə düşdük. Bir az keçmiş yola çıxdım. Bir də baxdım Şahmalınin həyat yoldaşı qucağında oğlu Şahmalı qışqıra-qışqıra özünü qapıdan bayıra atdı. Uşaq qana boyanmışdı. Elə sarsıldım ki, bir də baxa bilmədim. Atabala nar yedikləri yerdə mərmi yanlarında partlamışdı. Həmin gün başqa kənddə gecələ-

dik... Səhər evimizə qayıtdıq. Həyətə girən kimi anam əyilib torpağı öpdü. Onda mən çox gənc idim və bu, mənə qərribə gəldi...

İşğalına inanmıram Ağdamın!

Ağdamın nə vaxtsa işğal olunacağına heç kəs inanmırdı...Onda düşməne ən ağır zərbələrdən biri də Ağdamdan vurulurdu. İlk dəfə "Uzudərə" deyilən yerdən açılan atəşin qulaq-batıran səsinəndən adamlar vahimə içində çəş-baş qalmışdılar. Kiminin ürəyi getmişdi, kimi ayağınalın bayıra qaçmışdı... Sonra düşməndən bizə, bizdən də düşməne atılan atəş səsine öyrəşdik. Atılan mərmilərdən darvazamız dəlmə-deşik olmuşdu. Hər birimiz hər an bu qəlpələrin qurbanı ola bilərdik və olurduq da. İstər şəhərin özündə, istərsə də kəndlərimizdə hər gün ölənlər və yaralananların sayı durmadan artırdı. İndi də bu yazımı yazarkən sanki, o mərmilərin uğultusu qulağımda səslənir. Düz son günə, yəni Ağdamın işğal gününə qədər evimizdə olmuşuq. Bu o qədər də asan deyildi. Çünki kənddə bir-birinin səsinə-nəfəsinə öyrəşmiş adamların, xüsusilə qadın və uşaqların sayı çox azalmışdı. Axır vaxtlarda, xüsusilə də işıq sönən gecələrdə kənd çox vahiməli olurdu. Bütün bunlara baxmayaraq, anam evindən ayrıla bilmirdi və balaca bacımla mən də ondan ayrılmırdıq. Evimizin əşyalarına da toxunmağa icazə vermirdi, deyirdi, evin bərsəni pozmayın... Elə anamın bu inadına görə biz az qala düşməne əsir düşcəkdi...

...Ağdam sona qədər vurulmuşdu və 6 mindən artıq ağıdamlı şəhid oldu. Sonda inanmaq istəmədiyimiz bir faciəni yaşadıq, Ağdamın 70 faizi erməni terrorçularının əlinə keçdi. Ağdamın 126 min nəfərdən artıq sakini ev-əşiyindən didərgin düşdü...

Dəmir vaqonlar, didərgin körpələr...

Didərgin düşəndən sonra Bərdənin Kətelpaqə kəndinə gəldik və qısa müddətdə üç yer də

yişdik. Baxdıq ki, ev eyə sığmır. Beləcə, min-nətsiz-filansız Bərdənin Dəmiryolu Stansiyasındakı dəmir vaqonlardan birinə yerləşdik. Yəqin ki, qadır şəhəriyi ilə bağlı eşitməyən yoxdu. Çünki bununla bağlı çox yazılıb. Amma dəmir vaqonla bağlı heç bir yazı yadımda qalmayıb. Eşitdiyimə görə, bu dəmir vaqonlar heyvan daşımaq üçün nəzərdə tutulubmuş və yəqin ki, istifadə də olunmuşdu. İndi də bu dəmir "ev" in aqibətindən danışıq. Ağzında dəmir deyirsən, yayda od kimi qızır, adamları həmişə ya onun yan-yöresində, ya da altında görmək olardı. Qışda isə daha dəhşətli olurdu, çünki "ev" in çöllü ilə içi o qədər də fərqli deyildi. Mən bu dəhşət saçan dəmir vaqonda çox yaşaya bilmədim. Çünki o vaxtlar müxtəlif xəstəliklər yayılmışdı və mən də xəstələndim. İyirmi gün Bərdə xəstəxanasında müalicə olundum. Sonra böyük bacım mənə Bakıda məskunlaşdığı ADPU-nin 1 saylı yataqxanasına gətirdi. Neylədik, anamı Bakıya götürə bilmədik. Dedi, bura evimə daha yaxındı, yurdun havasını alıram burdan, o göyün üzündə yaşaya bilmərəm... Tez-tez anamın yanına gəlirdim və bu vaqon həyatı heç mənə sakit buraxmırdı. Hələ orda donan körpələr... Bir şeir də yazmışdım "Dəmir vaqonlar, didərgin körpələr". Nə qədər çalışıram, yenə bu şeiri bütünlüklə təqdim etməyə bilmirəm:

...Əlim qələm də tutmur,
Vəraq üstə qan sızır.
Qar yağır ürəyimə,
Əllərim dönür buza.

Bizi çölə atanlar,
Qu tükü arasında.
Şaxta ilana dönür
O dəmir parçasında.

Əlini ovuşdurur,
Üzünü ovuşdurur
Körpə gülüşlərini
Şaxta vurur, don vurur.

Yeddi başlı şaxtaya
Bir cüt göz yaşlı neylər?

Körpələrin xətrinə Allah, qışı yaz eylə.

Allaha dua etməkdən başqa adamın ölindən nə gəlirdi ki?

Ən böyük arzumu unutmuşdum

...Ən böyük arzum idi ali məktəbə daxil olmaq. Ancaq ailədə buna imkan verilmədi. Odur ki, anamın qorxusundan gizlicə daxil olduğum Ağdamdakı makinaçılıq kursunu bitirmişdim sadəcə və bir də "Ağdam" qəzetində bir neçə şeir və kiçik həcmli yazılarım çıxmışdı. Müharibənin vurduğu zərbələrdən Bakıya gələndən sonra ali təhsil almaqla bağlı ən böyük arzumu belə unutmuşdum. İşləmək lazımdı, mən də çox götür-qoydan sonra yollanmışdım "Ədalət" qəzetinə. Heç vaxt yadımdan çıxmaz Aqil müəllimin həmin çətin vaxtda təkə mənə yox, elimizə, camaatımıza göstərdiyi qayğı. Sonra çox adamlara rast gələcəkdim. Biri mədəni şəkildə başından edəcəkdə, biri sonunu-kökünü unudub, qaçqını heç adam da saymayacaqdı. Və sonra da aramız-zürsüz Qarabağı vəsf edəcək, gənclərə göstərdiyi "qayğıya" görə hələ mükafat da alacaqdı...

...Bir-birimizi görəndə sevinmirik,
Bir-birimizlə öyünmürük,
Unuduruq hərəmiş bir parça
Vətən torpağı olduğumuzu...
Amma yerli-yersiz bar-bar bağıruruq,
Daşı-torpağı necə sevdiyimizdən
dəm vururuq...

Hə, sözümdə onda qaldı axı, hər şey "Ədalət" qəzetindən başladı. Təcrübəm yox idi. Mənim böyüməyim də bir az başqa cür oldu axı.

...Qoynu yumşaq kəndimizin
havasından, suyundan
bir ovuc qaldı qəlbimdə
Müharibədən təkə
uşaqlığım salamat çıxdı,
böyüyə bilmədim...

...Makinaçı işləyə-İşləyə müxtəlif qəzetlərə də yazılarım çap edilirdi. Şeirlerim isə özüm-

dən asılı olmayaraq tezliklə mənə aparıb radio və televiziya çıxardı. Rəhmətlik şair, Əməkdar İncəsənət xadimi Aqalar Mirzə mənə dəfələrlə Yurd həsrətli verilişlərinə çağırırdı. Sanki yərə-göyə sığmırdım, qəlbimdə elə bir yazmaq həvəsi vardı ki, gəncliyimən ən gözəl çağında həyatımın başqa tərəflərini, demək olar ki, unudtum...

Elə bu arada arzuma doğru elə yüyürdüm ki, həmin il həyəcədən ali məktəbə daxil ola bilmədim. Amma elə həmin il Bakı-Mədəni-Məkarif Texnikumuna daxil oldum və tezliklə anladım ki, mənim bundan da yüksəkdə təhsil almağa gücüm var. Tələbə yoldaşlarımdan o qədər fərqləndirdim ki... Çünki orta məktəbdə imtahan verəndə bileti çəkişib birbaşa danışıb qiymətimi almışdım. Texnikumu bitirən il Bakı Dövlət Universitetinə daxil oldum. Doğmalarımdan təkə bacım bildi ki, mən ali məktəbə daxil olmuşam. Çox sevindim, amma o qədər çətin tələbə həyatı yaşadım ki...

...Ali məktəbə daxil olan il - 1998-ci ildə anam o dəmir vaqonun içində xərcəng xəstəliyinə tutuldu. Anamı Bakıya gətirdik, bir müddət müalicə olundu, amma artıq gec idi. Özümdən bundan xəbəri yox idi və elə arzularla yaşayırdı ki, qərriblikdə ölmək istəmirdi, sanki...

İndi də düşünürəm əzab çəkərim ki, anamı o ölüm quyusunun - dəmir vaqonun içindən gərək vaxtında çıxaraydıq. Baxmayaraq ki, özü buna razı olmurdu... Anam sağ olsaydı, indi Ağdamın Xindinstan kəndində salınmış qəsbədə nəvələri ilə yaşayardı və öz evinə, elinə daha yaxın olardı...

Tikanların üstü ilə

Hər dəfə düşünürəm ki, bəlkə həyatın dilini bilsəydim, bu qədər əziyyət çəkməzdim. Amma tikanların üstü ilə addımlamaq sanki alın yazımdı. Həmişə özümdə günah axtarsam da, çəkdiyim əziyyətlərdə başqalarının da payı az olmayıb. Düzdü, çox yerdə işləyə bilərdim, amma Allah mənə elə qərribə, utancaq yaradıb ki, özümü rahat hiss etmədiyim, sıxıldığım yerdə işləyə bilmirdim. Ürəyimə yatan işlərin isə öm-

rü uzun olmurdu. Tutaq ki, ilk müxbir kimi çalışdığım "Fədai" veteran qəzeti, "Binəqədi", "De Fakto" və.s. Qərsarsız və səbirsiz olmasaydım elə "Ədalət" qəzetini, həmişə qapısı üzümə açıq olan "525-ci qəzet"i başqalarına dəyişməzdim ki... Əzəldən həyatla mənim istədiklərim tərs - mütənasib oldu, sonra özüm də bu tarazlığı düzəldə bilmədim. Bir dəfə şair Xanəmir dedi ki, sən heç vaxt ürekdən gülə bilməzsən. Elə indinin özündə də düşünürəm ki, çox düz deyib əziz qardaşım... Bir də uşaqlıqda oxuduğum şeirlərin birindən belə bir beyt qalıb yadımda:

*Fərasət özü də bir istedaddı,
Ancaq istedadda fərasət olmaz...*

2001-ci ildə Yazıçılar Birliyinə üzv qəbul olundum. 2004-cü ildə xeyirxah insan, professor, şair Elçin İsgəndərzadə digər imkansız gənclər kimi mənim də kitabımı rəhbərlik etdiyi "Vektor" Elm Nəşriyyatında təmənnəsiz olaraq çap etdirdi. Yaxşılığını heç vaxt unutmadı-

ğım Elçin müəllimin işıq üzünə çıxardığı "Könlümün sarı simi" adlı bu kitab, böyük şair Musa Yaqub demiş, neçə qəlbin sarı siminə toxuna-raq uğurlu oldu.

...Və nəhayət çox sevdiyim şair Çingiz Əlioğlu mənim işsizlik məsələmə bir əncam çəkdi. Artıq Mədəniyyət Nazirliyinin təsis etdiyi "Yaddaş" qəzetində şöbə redaktoru vəzifəsində çalışırdım. Bundan sonra "Qarabağa aparın yol" adlı qəzetdə də şöbə redaktoru kimi çalışdım. Məni bu işə dəvət edən qəzetin baş redaktoru şair Əli Mahmud yadımda qalan ən xeyirxah, ən nəcib insanlardan biridir. Elə bu qəzetdə bəxtim üzümə güldü və ailə qurdum...

QEYD:

...Bu yazını muharibəni həyatımda yaşadığıma görə sizə göndərirəm. Kaş, müharibə sözü belə dilimizdən, lüğətimizdən dərbədərdə olmaydı! Mənim ən böyük arzum budur... "Dünya bizim evimizdir!" deyə, Söz qarantlığı yox, işığı sevməli və onun uğrunda mücahilə etməli...

